

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1283801/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב מיכאל עמוס

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד דוד רוזן)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד ניר שם טוב)

הנדון: פסיקת וגביית כתובה טרם סיום הליכי הרכוש ודחיית טענותיו של בעל בוגד כי האישה נושאת בחלק מהאחריות לפירוד וכי כתובתה מוגזמת

פסק דין

פסק דין הכתובה, הערעור וטענות הבעל לאשמת האישה בגירושין

לפנינו ערעורו של הבעל על פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי שחייב אותו בכתובת אשתו ושקבע כי למרות הנוהג שלא לחייב בכתובה שעה שבמסגרת איזון המשאבים מקבלת האישה מחלקו של הבעל יתר על סכום הכתובה יפרע הבעל את הכתובה מיידית אלא שאם לבסוף אכן תקבל האישה מחלקו במסגרת איזון המשאבים תעמוד לו אז הזכות לקיזוז.

בכתב הערעור ובדיון לפנינו העלה הבעל טענות שונות נגד האישה, אולם לא הייתה בטענות אלה כל טענה שיש בה כדי לפטור את הבעל מן הכתובה, מן הדין, וזאת אף אילו הנחנו כי האמת עם טענותיו של הבעל, ועל אחת כמה וכמה שעה שלא הוכח כך.

נעיר כי חובת ההוכחה לפטור את הבעל מן הכתובה מוטלת עליו (ובענייננו כאמור אף לו הוכחו טענותיו לא היה נפטר מן הכתובה) אך למעלה מן הצורך יש לומר כי לא זו בלבד שלא הוכח שהצדק עם הבעל אלא שנראה בעליל ההפך: עזיבתו של הבעל את הבית הייתה כפי שהתברר ביוזמתו שלו, וקדם לה קשר מתמשך עם אישה זרה, שאך פתי יאמין כי לא הוא היה הסיבה לעזיבתו של הבעל את הבית. טענות שהעלה הבעל בהקשר זה התבררו כטענות שאינן אמת, כך בכתב תביעתו לגירושין טען כי סולק מן הבית וכשעומת בדיון בבית דין קמא עם העובדות פטר זאת בטענה כי "זו הייתה טעות" – לא ברור לנו כיצד תיתכן טעות כזו? אין מדובר בעניין של סכום מדויק או תאריך למשל, שעשוי אדם שלא לזכרו במדויק או להיכשל לגביו בלשונו, אין זה אף דבר שקצתו אמת אלא שהטוען הגזים בו או לא דייק בפרטיו, אלא בשקר מוחלט וחד משמעי. שמא הטעות אינה אלא בכתובת דבר השקר מתוך מחשבה כי לא יתגלה. על כל פנים ההתרשמות היא כי הבעל אינו מי שהאמת נר לרגליו, ומידת האמון שלנו בטענותיו ראוי היה שתיגזר מכך אף לו היו אלה טענות העשויות באמת לפוטרו מן הכתובה, וכאמור מן הדין אין אלה טענות היכולות לעמוד לו, אלא שיש חשיבות לומר זאת מכמה טעמים: האחד הוא משום שלדברים השלכה נוספת כפי שייאמר עוד להלן; השני הוא בהקשר של פסיקת הוצאות המושפעת גם מראיית הערעור כערעור סרק שנועד בעיקר 'למשוך זמן' ולהתיש את המשיבה, וגם מעניין זה ראה עוד להלן; והשלישי הוא כי מעבר לשאלת הכתובה (שייתכן כי בסופו של דבר מכל מקום תקוז עם חיובים אחרים) חובת בית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדין גם לשמור על כבודה של בת ישראל שלא נמצא בה פסול ואשם, שבעל נעוריה זנח אותה לטובת אחרת ושבגובה אפו הוסיף חטא על פשע לטפול עליה אשם "בטעות".

וחובה זו נוגעת גם לחובתנו שלא להחשות אל מול טענת הבעל בדיון לפנינו כי אף האישה אינה נקייה מעוון – מאיזה עוון? מעוון בגידתו בה, שכן "ידעה ושתקה" ועל כן לדעתו, כלשון בא כוחו, "מבחינה מוסרית שניהם התנהגו לא בסדר". שנים רבות אנו יושבים על מדין ושמענו טיעונים שונים ואף משונים, שמענו בעלים המאשימים את נשותיהם בבגידותיהם שלהם באומרם כי הללו נמנעו מיחסי אישות עימם, למשל, ואת שלא מצאו בביתם הלכו לחפש בשדות זרים, שמענו גם תירוצים אחרים, אך טענה זו של המערער דגן היא אחת המשוונות ועזות המצח ביותר ששמענו: האישה הנבגדת אשמה, במה? בשתיקתה! וכי למה מצפה היה הבעל הבוגד? שתיפול לרגליו ותתחנן שייטוש חיק נוכרייה וישוב אליה? או שמא רצונו היה שתיזום מריבה ותגרשנו מן הבית, כך היה נקל לו להיפטר ממנה. והאמת ניתנה להיאמר כי אף לו עשתה כן היה הדין עימה ולא הייתה מפסידה את כתובתה בשל סילוקו מהבית בנסיבות כאלה, אך זו זכותה ולא חובתה, לא אשמה יש אם לא עשתה כן אלא לכל היותר שטות. במקום לכבוש פניו בקרקע בכושה על בוגדו באשת נעוריו ואם ילדיו הרכים, ולא במעידה חרפעמית אלא במשך שנים, יש למערער דגן את העזות להאשים את הקורבן, את האישה הנבגדת.

הטענה כי הכתובה מוגזמת וכי הסכום שנכתב בה נכתב "לכבוד" או "נגד עין הרע"

כאמור אין באמתחת הבעל – המערער כל טענה היכולה להצדיק פטור מן הכתובה. כך ברובד העקרוני, אלא שיש לו שתי טענות אחרות, האחת בנוגע לסכום הכתובה והאחרת בנוגע למועד החיוב:

בנוגע לסכום טוען הבעל כי הסכום הנקוב בכתובה 555,555 ש"ח הוא סכום שמוכח מתוכו כי לא ניקב אלא לכבוד וכנגד 'עין הרע' וכדומה ולא בכוונה להתחייב בו באמת. בהקשר זה הוא מסתמך על הטענות והפסיקות של כמה דיינים בנוגע לסכומי כתובה מופרזים, מחד גיסא, ועל אחרות שעסקו בסכומים שניכר כי נבחרו כדי לסמל דבר, סכומי "חמסות" למיניהם, סכומים המסמלים את תאריך הנישואין וכיוצא באלה.

לא נאריך בדברים, רק זאת נאמר:

שאלת הכתובה המוגזמת כביכול שנויה במחלוקת גדולה. בית הדין הגדול מוסמך לקבל ערעור כשמוצא הוא כי בית הדין האזורי טעה בהלכה או טעה טעות הנראית לעין בעובדות או בשיקול הדעת. כשבית הדין האזורי פסק כדעה מקובלת שהיא דעת דיינים רבים, לרבות חלק מדייני בית הדין הגדול בהווה ובעבר קשה עד בלתיאפשרי לקבוע כי בית הדין האזורי "טעה" ולקבל את הערעור.

זאת ועוד, חלק מהמקרים שבהם נפסק כי אין לחייב בכתובה מוגזמת היו כאלה שבהם דובר אכן בסכומי עתק שברי לכול כי לא רק שלא היו בהישג ידו של הבעל בשעת כתיבת הכתובה אלא שברור גם כי אין כל סיכוי בדרך הטבע כי יהיו בידו אי פעם. אף הסוברים כי כתובה שנקוב בה סכום כזה – מוכח הדבר כי לא נכתבה אלא לכבוד, אין כל הכרח שיסברו כן בכתובה שנקוב בה אומנם סכום נכבד, אך כזה שלא מן הנמנע שנמצא בידי הבעל (לאו דווקא במזומן) או שיימצא בידו לעתיד. במציאות ימינו כל בעל המחזיק בדירה למשל, גם אם בשותפות עם האישה, אינו יכול לטעון כי סכום כסכומה של הכתובה שבנידון דידן הוא סכום שאינו בהישג ידו ושלא צפוי היה שיהיה בהישג ידו, וזאת אף אם נתעלם מטיעוני האישה כי הבעל שבנידון דידן עתיר נכסים הוא.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וזאת למודעי כי מעיקר הדין פשוט הדבר שיכול אדם להתחייב גם בכתובה בסכומי עתק והתחייבותו חלה, ואף המחזיקים בטענת "כתובה מוגזמת" מודים בכך, אלא שלדעתם יש שהסכום המוגזם מהווה אינדיקציה כי לא הייתה כוונה אמיתית להתחייב בו. וכיוון שמן הדין חלה התחייבות כזו הרי השטר הכתובה בחזקתו ועל הרוצה לטעון נגדו ולהוציאו מחזקתו – הראיה.

גם באשר לסכומים סמליים – נקיטת סכום סמלי אינה בהכרח סותרת להתחייבות. יכול אדם להתחייב התחייבות אמיתית ועדיין לקצוב את סכומה מתוך שיקולי סמליות, סגולה נגד עין הרע וכדומה. אכן סמליותו של הסכום עשויה לעיתים להתפרש כנקיטת מספר לכבוד ולתפארת בלבד ושלא בכוונה להתחייבות אמיתית, אך מאחר שאין הדבר מחויב המציאות ואינו אלא אפשרות – הרוצה לטעון כך ולהוציא שטר כתובה כשר מחזקתו – עליו הראיה.

ואם אומנם יש ששני הדברים גם יחד, הסמליות וההפרזה בסכום, יכולים להצטרף ולהביאנו למסקנה כי לא הייתה כוונה אמיתית להתחייב – מכל מקום גם זה אינו מוכרח ומצריך שיקול דעת בכל מקרה לגופו לפי התרשמותו של בית הדין, ובנוגע להתרשמות מטענות צדדים וממכלול העובדות: (א) קשה לסטות ממסקנות בית הדין קמא המכיר את הצדדים ואת טענותיהם לפני ולפנים, (ב) מאחר שהדבר תלוי גם באמינות הטענה של הבעל כי אכן לא התכוון בעת כתיבת הכתובה אלא לכבוד (וכי הדבר היה ידוע לכול ובעיקר לאישה, שהרי אין אדם המתחייב לחברו יכול להיפטר בטענה כי הוא לא התכוון כל עוד אינו טוען, לפחות, כי לא הטעה את חברו וכי הלה ידע גם הוא כי אין ההתחייבות אמיתית), ומאחר שהתרשמנו לרעה כאמור בכל הנוגע לאמינותו של המערער – הרי שיש טעם נוסף שלא לקבל טענות אלה.

ועל כל זאת נוסיף: בית הדין קמא הסביר בטוב טעם ודעת כי נוכח התנהלותו של הבעל כמתואר לעיל הרי שלו הייתה הכתובה בסכום נמוך (וייתכן שלו התקבלה טענתו אכן היה מן הדין לקבוע כי שטר הכתובה בטל מכול וכול ואין לאישה אלא עיקר כתובה, סכום פעוט ובמושגי זמננו מגוחך), היה מן הדין לפסוק בנוסף לה פיצויי גירושין. וביאר בית הדין קמא שמשכך הדבר, שוב אין לדון בטענת הכתובה המוגזמת או שנכתבה לכבוד בעלמא, שכן לוי יהיה כך – ייראה הסכום הנקוב בה כפיצוי, ואולי אף היה מקום לפיצוי גדול ממנו אלא שלמצער יועמד הפיצוי על סכום זה.

המערער לא הראה דבר הסותר לדבריו אלה של בית הדין קמא, כמו שלא הראה כל טענה ממשית הסותרת את יתר דבריו, ומשכך אף מטעם זה יש לדחות את הערעור. ואכן, ובוודאי בנסיבות אלה שבהן המערער הוא שרצה בגירושין והמשיבה התנגדה להם וזכאית הייתה מן הדין לסרב להתגרש כל עוד לא יובטח לה פיצוי ראוי או בדמות הכתובה עצמה או בדמות פיצויי גירושין (ואף שיש אופנים שבהם פסיקת פיצויי גירושין שנויה במחלוקת – פסיקתם כדי להביא להסכמת אישה שאין בה חטא להתגרש כרצונו של הבעל היא המוסכמת והמבוררת לכולי עלמא).

סוף דבר, טענת המערער בנוגע לסכום הכתובה נדחית מכול וכול.

פסיקת וגביית הכתובה טרם סיום ההליכים הרכושיים

בנוגע למועד החיוב טוען הבעל כי יש לדחות את החיוב עד לפסיקת איזון המשאבים הנדון בערכאה אחרת. לדרישה זו ברובד העקרוני והמהותי לא הביא המערער כל אסמכתה, ואכן אין כזאת. חיוב הכתובה חל עם הגירושין ואין כל צידוק לדחותו, וודאי לא לדחותו לזמן ממושך ובלתי-ידוע, בשל האפשרות לקיזוז עתידי, כך אפילו הייתה זכות הקיזוז העתידי ודאית וכל שכן כשאינה ודאית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין מה שכתבו שניים מהדיינים החתומים מטה בפסק דין בתיק 1315967/1 :

בתחילת דברינו בעניין סכום הכתובה חובה להדגיש: חיוב כתובה הוא חוב גמור שזמן פירעונו עם הגירושין וכדאיתא באבן העזר (סימן צג סעיף א). ונחלקו הראשונים אם מותר לבעל לתת לאישה גט פיטורין כשאינן בידו לפרוע את הכתובה מיידית (ועיין באבן העזר סימן קיט סעיף ו).

מכיוון שהבהרנו שזמן פירעון חוב הכתובה הוא עם סידור הגט, משכך שיעור חיוב זה צריך להיקבע בעת הגירושין, מכיוון שחובה לשלם הכתובה באותה עת ואין לעכב את פירעונה עד שיערך האיזון בפועל. אכן אם האיזון נערך לפני הגירושין, בעת הגירושין יקבע איזה סכום ישלם הבעל, אם את סכום הכתובה (כשתשלום האיזון שהבעל צריך לשלם פחות משיעור הכתובה, או כשבמסגרת האיזון האישה חייבת לשלם לבעל, ואז סכום זה יופחת מכתובתה) או את דמי האיזון (כשערכם עולה על דמי הכתובה).

אך אם בעת הגירושין לא הסתיימו עדיין הליכי האיזון, חובה על הבעל לשלם סכום הכתובה מיידית, ולכשיושלם הליך האיזון ייקבע אם עליו לשלם מעבר לסכום זה את שיעור האיזון, אם האישה חייבת לשלם לו דמי איזון, או שיצא ידי חובתו כמה ששילם הכתובה: אם סכום הכתובה עולה על דמי האיזון יצא ידי חובתו בתשלום הכתובה ואינו צריך לשלם גם דמי איזון, אך אם הסכום שחייב הבעל לאישה במסגרת איזון המשאבים עולה על סכום הכתובה, הבעל ישלם לאישה רק את הסכום העודף על דמי הכתובה ולא את כל דמי האיזון.

והנה בר מדין, בחוות דעת אקטוארית מוצגות בדרך כלל שתי הצעות לאיזון: ההצעה האחת היא איזון משאבים מידי וכולל, במקרה כזה מהוונים את הזכויות העתידיות וקובעים סכום עכשווי שיינתן עתה, כשלאחר מכן יישארו בידי כל צד הזכויות הרשומות על שמו והוא יקבלן לכשיגמלו. וההצעה השנייה היא איזון עכשווי של מה שאפשר לממש ולאזן עתה, ואיזון נדחה שבמסגרתו יקבל כל צד מחצית הזכויות של חברו לעת שייגמלו. בהצעה השנייה אין לחייב צד אחד להוון ולשלם עתה סכום כספי נכבד בתמורה לזכויות שיקבל בעתיד – דרך זו היא דרך המלך והיא הנכונה על פי דין תורה וגם על פי הפסיקה האזרחית. ואכן זוהי הדרך הנבחרת על ידי הצדדים בדרך כלל, ואין אפשרות לכפות צד שאינו מעוניין לערוך היוון.

אומנם מה שכתבנו נכון לגבי קבלת זכויות שנצברו והן ברות-חלוקה על פי חוק יחסי ממון והוראותיו בדבר איזון המשאבים, שחלקם ראויים למימוש עתה וחלקם – לאחר זמן, ואין אפשרות לחייב את הקדמת מימוש הזכויות. עם זאת אף במקרים כאלו, אם האישה זכאית לקבל כתובתה, אלא שאנו אומרים לה "אם רצונך לקבל את הזכויות שבאיזון לא תוכלי לקבל זכויות כפולות – גם מה שמגיע לך כפירעון כתובה על פי דין תורה וגם מה שמגיע במסגרת איזון המשאבים על פי חוק": זכותה של האישה לדרוש לקבל על כל פנים את כל סכום כתובתה עתה מיידית, עם הגירושין, כפי שקובע דין תורה, אף שסכום זה עולה על הסכום העכשווי שהיא אמורה לקבל לעת הזאת במסגרת איזון המשאבים, שהרי זמן פירעון הכתובה כבר הגיע. אלא שלאחר זמן כשתרצה לקבל את יתרת מה שמגיע לה במסגרת איזון המשאבים – בזה נימא שתחילה יש לקזז מהסכומים העתידיים הללו את מה שכבר קיבלה בכתובתה, ורק את הסכום המגיע לה מעבר לסכום הכתובה היא תקבל כשייגמלו זכויות הבעל, בעיתן ובזמנן.

ונראה שבמקרים אלו אם דמי הכתובה שווים לסכום המהוון שבהצעת האקטואר, כיוון שזכותה של האישה לדרוש תשלום הכתובה מיידית, ממילא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זכותה לדרוש ולבחור את דרך ההיוון, שהרי חיוב זה חל כבר עתה במסגרת חיוב הכתובה. במקרה כזה הבעל לא יכול לעכב את קבלת הסכום השווה לכתובתה. גם הבעל יכול לומר לאישה "מכיוון שאני חייב בתשלום כתובתך מיידית, אני בוחר בחלופה של ההיוון: תקבלי את זכויותיך עתה, ובעתיד לא יהיו לך זכויות בזכויותי לכשיגמלו". כמו כן אם הסכום שמגיע לאישה במסגרת איזון המשאבים בין עתה ובין בעתיד עולה בהרבה על סכום כתובתה – חובה על הבעל לשלם את כתובתה מיידית: סכום זה ירד מזכויותיה העכשוויות והעתידיות, ואת שארית הסכום המגיע לאישה במסגרת איזון המשאבים, ייחשב האקטואר וינתן צו לחלוקה פנסיונית בהתאם – לא על כל זכויות הבעל שנצברו בתקופת השיתוף, אלא על חלקה היחסי של האישה מתוך הזכויות שזכותה לקבל בעת האיזון. (למשל: אם זכותה לקבל מחצית מהפנסיה של הבעל ומקופות הגמל בעת שיגמלו, והאישה כבר גבתה במסגרת כתובתה סכום מסוים, סכום זה יורד מהסך הכולל של הזכויות וחלקה בזכויות אלו לא יהיה 50% אלא פחות משיעור זה, בהתאם).

יש בנותן טעם לציין בעניין זה גם את דברי הגר"א הישיריק בפסק הדין בתיק 1129398/1:

גם לשיטה הסוברת כאמור שאין האישה יכולה ליהנות משני עולמות, גם לקבל כתובה מכוח דין השולחן ערוך וגם לקבל מחצית רכוש של הבעל מכוח חוק יחסי ממון, ובאמת לפיכך צריך לקזז את האחד מול השני, הרי שאין כל מקום למנוע בעת הזאת את תשלום הכתובה המגיע לאישה בדין תורה [...] לפנינו אישה שפסקנו כי מגיע לה כתובה על פי דין תורה. החוב הוא חוב ברור וזמן פירעונו כבר הגיע. עתה אנו רוצים למנוע מהאישה – שחוב זה ברור שמגיע לה כבר עכשיו על פי כל אמת מידה הן באבן העזר והן בחושן משפט – משום שאנו חוששין שבעתיד, לאחר הליך שברוב הפעמים נמשך על פני זמן רב – היא תיקח מבעלה בכוח החוק ועל ידי פסיקה של בית המשפט עוד כספים [...] האם זוהי תיחשב לסיבה למנוע ממנה עתה את תשלום הכתובה המגיעה לה בדין? הרי בכסף הזמן הוא גורם כלכלי עיקרי [...]

יתרה מכך: כלל לא ברור עתה, ואף אחד מאיתנו אינו יכול לדעת מראש, מה תהיה פסיקת בית המשפט בעניין חלוקת הרכוש [...] וכי על ספק – שמא יהיה בסופו של הליך ארוך בבית המשפט מצב שבו יעברו כספים שלא כדין מן הבעל לטובת האישה נמנע כבר כעת גביית חוב ודאי של כתובה על פי דין תורה, ויהיה חוב זה עומד וממתין להחלטה של בית משפט הבנוי כולו על חוק ולא על ההלכה, ותימצא 'כהנת' ממתנה ל'פונדקית' [...]

אין כל אפשרות למנוע מן האישה לגבות מייד עכשיו את הכתובה המגיעה לה בדין על פי ההלכה ועכשיו. וכי אנו נרמוס את תוקפה של הכתובה מפני בית המשפט ופסיקתו בעתיד? אנו נגרום לזלזול במעמד הכתובה שהיא החוב האמיתי של הבעל כלפי אשתו ונמתין לפסיקה של בית המשפט?

לכן לדעתי, גם אם אסכים עם דעה זו שאין כפל מבצעים' הרי שה'נפגע' מכך אינו יכול להיות חוב הכתובה שיסודו בהלכה ובהררי קודש אלא איפכא, אותה הוראה הבנויה על פי חוק של המדינה [...]

באותו מקרה אומנם נפסק בדעת רוב שלא כך, אך זאת כפי שהבהיר חבר המותב דהתם הגר"א שינדלר, שלדבריו הצטרף הדיין השלישי מהחתומים מטה נגד דעתו של הגר"א הישיריק, רק בנסיבותיו הייחודיות של אותו מקרה שבו היו ראיות נסיבתיות החמורות למעשי כיעור ובעצם החיוב בכתובה היו עיקולי ופישורי, ולא כן בנסיבות מקרה דנן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הטענה כי במהלך המשאומתן הובטח כי פסיקת הכתובה תהיה רק לאחר סיום הליכי הרכוש המערער טען כי בית הדין לא היה רשאי לחייבו בכתובה טרם ההכרעה בסוגיה הרכושית משום שבדין "הובטח" אחרת, וכאמור בפרוטוקול הדיון:

ב"כ האישה: אנו רוצים שנדון על הכתובה קודם. זה עניין כלכלי לאישה.

בית הדין: אין למשוך את ההליכים כאשר הצדדים הגיעו למסקנה שעליהם להתגרש. דחיית סידור הגט מזיק גם לצד שרוצה למשוך את ההליכים וזה יכול להביא למכשלות. הדיון בכתובה נשמעו הטענות וישמעו גם החקירות. פסק דין בעניין הכתובה יהיה לאחר סיום ההליכים בבית המשפט שיכולים לקחת עוד זמן רב.

ברם אין מדובר בהחלטה שניתנה במהלך הדיון אלא בחלק מהניסיון להביא להסכמות, להסכמת האישה לגירושין מיידיים, וכפי שניכר מתוך הדברים – זו לא הסכימה לכך. עובר לשורות אלה של הפרוטוקול מתואר בו כי בית הדין שוחח עם כל צד בנפרד, שלא לפרוטוקול, ולאחר מכן נאמר:

לאחר דין ודברים בין הצדדים –

בהסכמת הצדדים ייקבע מועד לסידור גט. ביום סידור הגט הבעל ימסור ליד האישה צ'ק בנקאי בסך 100,000 ש"ח ועוד צ'ק בנקאי נוסף יימסר בתוך שישים יום לידי האישה על סך 100,000 ש"ח נוספים. סך הכול: 200,000 ש"ח. סכום זה ניתן כמקדמה על כל זכות עודפת שתהיה או חיוב הכתובה. במקרה שלא תהיה שום זכות עודפת או זכות לכתובה הסכום יקוזז מחלקה של האישה בדירת הצדדים.

הסכמה כי פסיקת הכתובה וגבייתה יושהו עד לסיום ההליך הרכושי נעדרת מן האמור. כשמתנהל משאומתן שבמהלכו אחד הצדדים מתנגד להצעה שהוצעה לו אין לראות את אותה הצעה ככלולה בהסכמות שלבסוף אם הדבר לא נאמר בפירוש, אלא להפך – יש לראות את הצד שהיה מעוניין בהסכם כמי שהסכים לתנאיו של חברו. עיקרון זה מבואר בשולחן ערוך בהלכות מקח וממכר (חושן משפט סימן רכא סעיף א):

המבקש לקנות מחבירו מקח – מוכר אומר "במאתים אני מוכר לך", והלוקח אומר "איני לוקח אלא במנה", והלך זה לביתו וזה לביתו, ואחר כך נתקבצו ומשך זה החפץ סתם: אם המוכר הוא שתבע הלוקח ונתן לו החפץ – אינו נותן אלא מנה, ואם הלוקח הוא שבא ומשך החפץ סתם – חייב ליתן מאתים.

כלומר: מאחר שהצדדים היו חלוקים בדעתם בנוגע לתנאי העסקה ולא הגיעו לעמק השווה, אם לבסוף נעשתה העסקה בלי שיהיה ברור מי מהצדדים הסכים לתנאיו של חברו עלינו לבחון מי היה מעוניין יותר בעסקה ולהניח שהוא שהסכים לתנאיו של חברו. בנדון דהתם איננו יודעים מראש מי מהצדדים היה מעוניין יותר בעסקה אלא רואים מי פנה לחברו לאחר 'פיצוץ' המשאומתן הראשון ומניחים שהוא שהסכים לתנאיו של חברו. בנדון דנן יודעים אנו כי לאורך כל הדרך הצד שהיה מעוניין ב'עסקה' היה הבעל. האישה לא הייתה מעוניינת, ובית הדין, שבהקשר זה שימש 'מתווך' בניסיון להביא להסכמה ושמע ממנה את הדרישה לפסיקת הכתובה, ניסה להציע כי אומנם תיפסק הכתובה אבל פסיקה זו תיעשה, וודאי תמומש, רק לאחר סיום ההליכים הרכושיים. להצעה זו לא הסכימה האישה באותה עת, שהרי לפיכך נדרש בית הדין לשוחח עם כל צד בנפרד. משהושגה הסכמה לבסוף, ומאחר שידוע לנו שהצד המעוניין ב'עסקה' היה הבעל, הרי שאף לו הייתה התנגדות מפורשת שלו בשלב המוקדם לפסיקת הכתובה קודם סיום ההליכים הרכושיים היה עלינו להניח, כל עוד לא נכלל דבר אחר בהסכמות המפורשות שלבסוף, כי הוא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שוויתר על דרישתו והסכים כי הדיון בכתובה יתקיים במקביל לזה שברכוש ואם יסתיים בפסק דין קודם להגעה לפסק דין בעניין הרכושי – לא יושהה פסק הדין עד אז. ועל אחת כמה וכמה שיש להסיק כך שעה שכלל לא מצאנו דרישה אחרת מפורשת שלו – הדרישה המפורשת היחידה הייתה שלא לעכב את הגט עד לסיום הדיון בכתובה, וכלשונו:

אני רוצה לשאול: כיוון שהייתי בהרכב מלא והתברר שאין ספק שהיא ובא כוחה מחפשת כסף ורכוש, והיא חושבת שאני מסתיר מיליונים ומבריח נכסים, ומנהלים את זה בבית הדין האזרחי, אבל שני הצדדים בסופו של דבר החליטו שרוצים גט, ענייני כתובה ידונו לאחר מכן מחיוב של שקל עד חמש מאות וחמישים אלף.

איננו יודעים מדוע העלה בית הדין מצידו, ללא שיטען לכך הבעל, את האפשרות לעכב את ההכרעה בכתובה עד לאחר הפסיקה בענייני הרכוש, ולא רק לאחר מתן הגט. אולי סבר שדרך זו תהיה יעילה יותר ותחסוך זמן שיפוטי. אך מכל מקום משלא התקבלה הצעה זו באותו זמן והצדדים המשיכו במשאומתן אין כל יסוד להניח שהייתה הסכמה להצעה זו לבסוף, ובהעדר הסכמה – מחד גיסא, והחלטה שיפוטית – מאידך גיסא (וזאת משום שלא הייתה כל הצדקה להחלטה שיפוטית שתקבע את עיכוב פסיקת הכתובה עד לאחר סיום ענייני הרכוש) משמעות הדברים היא כי אין כל מניעה לפסוק ואף לגבות את הכתובה מייד.

ועיין עוד בסיכומי הצדדים בבית הדין האזורי שמהם מוכח שלא הייתה הסכמה לעניין זה: הבעל אומנם ביקש לדחות ההכרעה, אך האישה בסיכומיה עומדת בכל תוקף על תביעתה לפסיקה מיידית.

בשולי דברים אלה חובתנו להוסיף גם בהיבט הערכי כי לדעתנו לא יעלה על הדעת כי הבעל שבגד באשתו והלך לרעות בשדות זרים יקבל את מבוקשו, היינו הגירושין, מייד ו"יצא חוטא נשכר", ואילו האישה שלא חטאה ולא פשעה תיאלץ להמתין עד שתקבל את המינימום המגיע לה – את הכתובה.

עמדנו לעיל על עזות המצח של טיעוני הבעל, ובהקשר זה נזכיר כי 'ההצדקה' שהייתה בפיו לדרישה לגירושין מיידיים הייתה בהמשך לטיעון שצוטט לעיל "למה אני צריך לחיות היום עם אישה אחרת בעודי נשוי, שזה נגד היהדות?!" כביכול לא כך עשה עד אותה עת כבר שנים מספר. לא העלה הבעל על דעתו כי הפתרון למצב שבו חי הוא עם אישה אחרת בעודו נשוי, מצב שבצדק אמר לגביו כי הוא "נגד היהדות", אינו זירוז גירושיו מאשת נעוריו אלא נטישתו של חיק האישה הזרה. לכל הפחות היה מצופה כי יסכים אף מרצונו כי במקביל לגירושין המיידיים יהיה גם תשלום הכתובה מיידית, ולא יוסיף חטא על פשע בעיכוב פירעון התחייבותו, עיכוב שאף הוא "נגד היהדות".

סוף דבר

דינו של הטיעון בדבר החובה להשהות את פסיקת הכתובה או את גבייתה עד לאחר סיום ההליכים הרכושיים – דחייה, ומשכך נדחה הערעור על פסק דינו של בית דין קמא על כל חלקיו.

הוצאות משפט

מאחר שהערעור נדחה, ומשנדרש המערער להפקדת ערובה להוצאות טרם תחילת הדיון בערעורו ואף עשה כן ובכך קיבל עליו את האפשרות כי ייפסקו ההוצאות אם יידחה הערעור – יש לחייבו בהוצאות המשפט של המשיבה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדברים אמורים במשנה תוקף בענייננו שבו הדעת נוטה לראות ערעור זה כערעור סרק, הן משום שהטענות שהועלו בו לא היוו אפילו התמודדות לכאורית עם דברי בית הדין קמא ולא הראו שום טעות לכאורית בפסיקתו, הן משום התרשמותנו בדבר אמינותו המפוקפקת של המערער ובדבר היות הערעור אמצעי טקטי לדחיית הפירעון ותו לא.

לפיכך מחייב בית הדין את המערער בהוצאות משפט לטובת המשיבה בסך 10,000 ש"ח שייגבו מן הערובה להוצאות המשפט שהפקיד בקופת בית הדין.

מסקנות והוראות

תוצאת כל האמור ופסיקת בית דיננו היא אפוא כדלהלן:

א. הערעור נדחה. הבעל חייב בכתובת אשתו וזו רשאית לגבותה מייד. קיזוז אל מול זכויות שתקבל האישה בהליך הרכושי מזכויותיו של הבעל, ייעשה לאחר סיומו של אותו הליך.

ב. המערער ישלם למשיבה בגין הוצאות המשפט 10,000 ש"ח שייגבו מן הערובה להוצאות שהפקיד בקופת בית הדין.

ג. פסק הדין מותר בפרסום בהשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום ט"ז בשבט התשפ"ב (18.1.2022).

הרב מיכאל עמוס

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה